

Як писати: з апострофом чи без?

Словник-довідник

1–4 класи

Навчальна книга —
Богдан

ББК 74.268.1Укр
Я44

Серію “Словничок школяра” засновано 2010 року.

Я44 Як писати: з апострофом чи без? Словник-довідник. 1–4класи /
Упор. Будна Н. О. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан,
2011. — 48 с.
(Серія “Словничок школяра”)
ISBN 978-966-10-1109-9

У посібнику наведено правила вживання апострофа, запропоновано
найуживаніші слова, які потрібно писати з апострофом чи без нього, та різно-
манітні завдання на використання слів з апострофом.

Для учнів та вчителів початкових класів

ББК 74.268.1.Укр

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1753-4 (серія)
ISBN 978-966-10-1109-9

© Навчальна книга — Богдан,
майнові права, 2011

ЗМІСТ

Передмова	4
І. Правопис слів з апострофом	5
ІІ. Алфавітний показчик слів з апострофом та без.....	8
ІІІ. Система завдань на використання слів з апострофом	30
Література.....	47

І. ПРАВОПИС СЛІВ З АПОСТРОФОМ

Роздільність вимови **я, ю, є, ї** та попереднього твердо-го приголосного позначається апострофом.

Апостроф пишеться перед я, ю, є, ї:

1. Після губних приголосних **б, п, в, м, ф**: *б'ю, п'ять, п'є, в'язи, у здоров'ї, м'ясо, рум'яний, тім'я, мерех'явський, В'ячеслав, Стеф'юк.*

Примітка. Апостроф не пишеться, коли перед губним звуком є приголосний (крім **р**), який належить до кореня: *дзв'якнути, мавпячий, свято, тьмяний, цвах, але: в'єрб'я, торф'яний, черв'як.*

Коли такий приголосний належить до префікса, то апостроф пишеться, як і в тих самих словах без префікса: *зв'язок, зв'яліти, підв'язати, розм'якшити.*

2. Після **р**: *бур'ян, міжгір'я, пір'я, м'ягир'ю, кур'єр, на подвір'ї.*

Примітка. Апостроф не пишеться, коли **ря, рю, ре** означають сполучення м'якого **р** із наступними **а, у, є**: *бур'як, бур'яний, крякати, рябий, ряд, крюк, Ренін.*

3. Після префіксів та першої частини складних слів, що закінчуються на твердий приголосний: *без'язікий, від'їзд, з'єднаний, з'їхати, з'явитися, об'єм, під'їхати, роз'юшити, роз'яснити; дит'ясла, пан'європéйський, пів'яблука, але з власними назвами через дефіс: пів-Європи тощо.*

Примітка. Після префіксів із кінцевим приголосним перед наступними **і, е, а, о, у** апостроф не пишеться: *безіменний, загітувати, законómити, зокрема́, зуміти.*

Апостроф у словах іншомовного походження та похідних від них пишеться перед я, ю, є, ї:

а) Після приголосних **б, п, в, м, ф, г, к, х, ж, ч, ш, р**: *б'єф, комп'ютер, н'єдста́л, інтерв'ю, прем'єр, торф'яний,*

к'я́нті, миш'я́к, кар'є́ра; П'ємо́нт, П'яче́нца, Рив'є́ра, Ак'я́б, Іх'я́мас, Барб'е́, Б'є́рнсон, Б'ю́кенен, Женев'є́ва, Ф'е́золе, Монтеск'е́, Руж'е́, Фур'е́.

б) Після кінцевого приголосного префікса: *ад'ю́нкт, ад'юта́нт, ін'є́кція, кон'ю́кту́ра.*

Апостроф не пишеться:

а) Перед **йо**: *курйо́з, серйо́зний.*

б) Коли **я, ю** позначають пом'якшення попереднього приголосного перед **а, у**: *бязь, бю́джет, бю́ро, пю́і́тр, мю́рі́д, фюзеля́ж, кюве́т, рю́кза́к, рюш; Барбю́с, Бю́ффон, Вю́ртемберг, Мю́ллер, Гю́го, Кю́в'е́, Рю́дберг.*

Знак м'якшення (ь) у словах іношомовного походження пишеться після приголосних д, т, з, с, л, н:

а) Перед **я, ю, є, ї, йо**: *ад'ю́, кондо́тьє́р, конфе́рансьє́, монпа́нсьє́, ате́льє́, марсе́льє́за, мі́лья́рд, бу́льйо́н, ві́ньє́тка, кан'йо́н; В'є́нт'я́н, Фе́тьйо́, Корди́льє́ри, Се́ві́лья; Го́тьє́, Ла́уа́зьє́, Жу́сьє́, Мо́льє́р, Нью́тон, Ре́ньє́, Ві́ньї́.*

б) Відповідно до вимови після **л** перед приголосним: *альба́тро́с, фі́льм; Де́льфи, Не́льсон*, але *за́лт, катафа́лк* і т. ін.

в) Відповідно до вимови в кінці слів: *магі́стра́ль, Ба́зель, Було́нь, Рафае́ль*, але: *ба́л, ме́та́л, руло́н, шпри́ц; Га́ла́ці, Суе́ц* та ін.

Знак м'якшення не пишеться перед я, ю, коли вони позначають сполучення пом'якшеного приголосного з а, у: *мада́р, маля́рія; дю́на, ілю́зія, нюа́нс, тю́бик, тю́ль; Аля́ска, Дюма́, Сю, Цю́рих.*

Приголосні д, т, з, с, л, н, ж, ш, ц, ч подовжуються (а на письмі позначаються двома літерами), коли вони стоять після голосного:

а) Перед **я, ю, і, є** в усіх відмінках іменників середнього роду II відміни (крім родового множини): *зна́ряддя,*

знаряддю, на знарядді та ін.; життя, життію, у житті; моту́ззя, у моту́ззі; коло́сся, коло́ссю, у коло́ссі; гілля́, гілляю́, на гіллі́; знання́, знанняю́, у знання́; збі́жся, збі́жжю, у збі́жжі; сторі́ччя, сторі́ччю, у сторі́ччі; підда́шишя, підда́шишю, на підда́шиші; а також у похідних словах: гілля́ — гілля́стий, гілля́чка; життя́ — життє́вий (і життє́вий), життє́пис та ін. Але: зна́нь, зна́рядь, підда́ш, сторі́ч, угі́дь.

Якщо в родовому відмінку множини іменники середнього роду закінчуються на **-ів**, подовження зберігається: відкриття́ — відкриттíв, почуття́ — почуттíв.

б) Перед **я, ю, і, е** в усіх відмінках деяких іменників чоловічого та жіночого роду I відміни (за винятком родового множини із закінченням **-ей**): суддя́, судді́, суддю́, судо́дів і т. ін.; стаття́, статті́, статте́ю (але в родовому множини — стате́й); рілля́, ріллі́, рілляю́, рілле́ю; Ілля́, Іллі́, Ілляю́, Ілле́ю та ін.

в) Перед **ю** в орудному відмінку іменників жіночого роду однини III відміни, якщо в називному відмінку основа їх закінчується на один м'який або шиплячий приголосний: мо́лодь — мо́лоддю, мить — мі́ттю, мазь — ма́ззю, вісь — ві́ссю, міць — мі́ццю, сіль — сі́ллю, тінь — ті́нню, по́дорож — по́дорожжю, ніч — ні́чню, ро́зкіш — ро́зкішию.

Але: мо́лодість — мо́лодістю, по́вість — по́вістю, кров — кро́в'ю, ма́тір — ма́тір'ю, при́горіш — при́горищу. В називному відмінку однини вони закінчуються на два приголосних (у тому числі **шч** — на письмі **щ**), губний або **р**.

г) Перед **я, ю** в прислівниках типу зра́ння, на́вмання, спросо́ння; по́підвіко́нню, по́підті́нню.

г) Перед **ю, є** у формах теперішнього часу дієслова лі́ти (лі́тися): ляю́, лє́ш, лє́мо, лє́те, ля́ють, лє́ться, ля́ються, а також у похідних: ві́ллю, на́лляю та ін.

Примітка. Приголосні не подовжуються у словах: ку́тя, попа́дя, сви́ня, у формах числівника тре́тя, тре́те та ін.

посвя́чення	пря́диво
пра́влячий	пря́жа
правосла́в'я	пря́мо
пред'я́вити	пря́ний
пред'я́влений	пу́п'янок
пред'явля́ти	пшо́няний
пред'явни́к	пю́пітр
прем'е́р	пюре́
прем'е́ра	п'я́вка
прем'е́р-міні́стр	п'ядь
прес-пап'е́	п'я́льці
Приа́зов'я	п'я́ний
Приа́му́р'я	п'я́нити
приби́ти(ся) (приб'ю́,	п'я́ниця
приб'е́ш, приб'е́мо́,	п'я́ніти
приб'е́те)	п'я́нкий
прив'я́зати(ся)	п'я́сті(ся)
прив'я́зувати(ся)	п'я́сток
прі́в'язь	п'я́сть
прив'я́лий	п'я́та
прив'я́нути	п'я́так
Придніпро́в'я	п'я́тачо́к
Придністро́в'я	п'я́тдеся́т
Примо́р'я	п'я́тдеся́тий
Прі́п'ять	п'я́тдеся́тилі́тній
присвя́та	п'я́тдеся́тилі́ття
присвя́тити	п'я́тдеся́тирі́чний
присвя́чений	п'я́тдеся́тирі́ччя
прислі́в'я	п'я́теро
пропи́ти (проп'ю́, проп'е́ш,	п'я́тиба́льний
проп'е́мо́, проп'е́те)	п'я́тибо́рство

54. Вставити потрібне слово.

а) Ходить півень на подвір'ї,
розпушивши своє...(пiр'я).

б) М'ячів п'ять
в дев'ятьох хлоп'ят,
але кожен хлопчик
хоче мати...(м'ячик).

в) Слухайте уважно: будем рахувати.

Числівники треба записати.

Один і чотири — ... (п'ять).

Чотири і п'ять — ... (дев'ять).

Три рази по п'ять — ... (п'ятнадцять).

Ще чотири додай — ... (дев'ятнадцять).

П'ять по п'ять — ... (двадцять п'ять).

П'ять по десять — ... (п'ятдесят).

Додай ще п'ять — ... (п'ятдесят п'ять).

А до них ще чотири — ... (п'ятдесят дев'ять).

Десять помнож на дев'ять — ... (дев'яносто).

П'ять по сто — ... (п'ятсот).

Разів дев'ять по сто — ... (дев'ятсот).

Добре, гарно рахували.

А чи добре записали?

(О. Мельничайко)

55. Встановити зв'язок слів у реченні.

Навесні на деревах з'явилися зелені листочки.

Лежить на вишитій скатертині рум'яна хлібина.

Через поле в'ється вузька стежка.

Пропливла у своїх риб'ячих справах шука.

На подвір'ї росте розлогий кущ бузку.

Гнатик випиляв чудову дерев'яну рамку.

У густому гіллі тьохкають солов'ї.

Серію “Словничок школяра” засновано 2010 р.

Як писати:
з апострофом чи без?
Словник-довідник
1–4 класи

Упорядник Будна Наталя Олександрівна

Навчальне видання

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Любов Левчук*
Коректор *Юля Олейник*
Обкладинка *Ростислава Крамара*
Комп'ютерна верстка *Галини Тернопільської*

Підписано до друку 29.10.2010. Формат 60х84/16. Папір офсетний
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 2,79. Умовн. фарбо відб. 2,79.

Видавництво "Навчальна книга – Богдан"
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48; 52-19-66
publishing@budny.te.ua, office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-1109-9

